

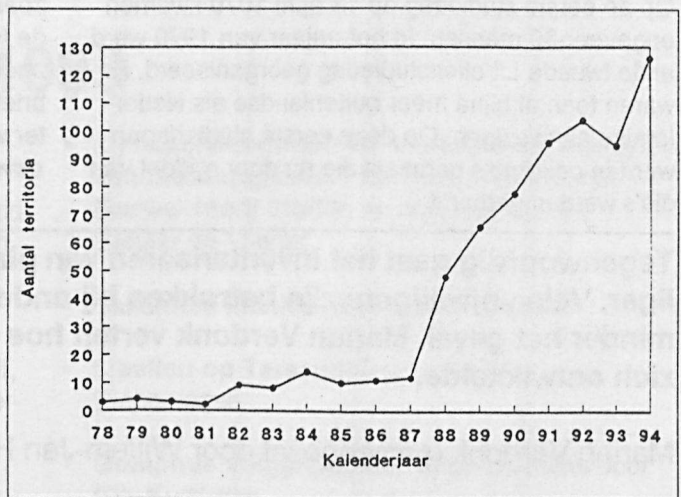
Libellen eten niet alleen andere dieren maar worden zelf ook weer gegeten. Ze staan onder andere op het menu van de Grauwe Klauwier (*Lanius collurio*). In het Bargerveen is onderzoek gedaan naar het voorkomen van de Grauwe Klauwier en de relatie met hun voedsel. En daarbij komen verrassende zaken naar voren.

Hans Esselink, Marten Geertsma & Jan Kuper
(samengevat door Willem-Jan Hoeffnagel)

Libellen als prooi van de Grauwe Klauwier

De Grauwe Klauwier is een vogel van landschappen met een grote biodiversiteit. De vogel jaagt vanuit uitkijkpunten en de prooien bestaan voornamelijk uit grote insecten (zoals libellen) en ook uit dieren als de Levendbarende Hagedis. De prooien worden vaak opgepikt op doornen en punten van prikkeldraad. Hierdoor ontstaat een voorraad voor slecht weer, aangezien de jongen met regelmatige tussenpozen gevoerd moeten worden.

De trend van de aantallen in West-Europa is zeer zorgwekkend (Zie figuur 1). En ook in Nederland is de soort (zelfs in natuurgebieden) hard achteruit gegaan (van 15000 broedparen in 1910 tot zo'n 160 paar tegenwoordig). Alleen in het Bargerveen gaat de soort

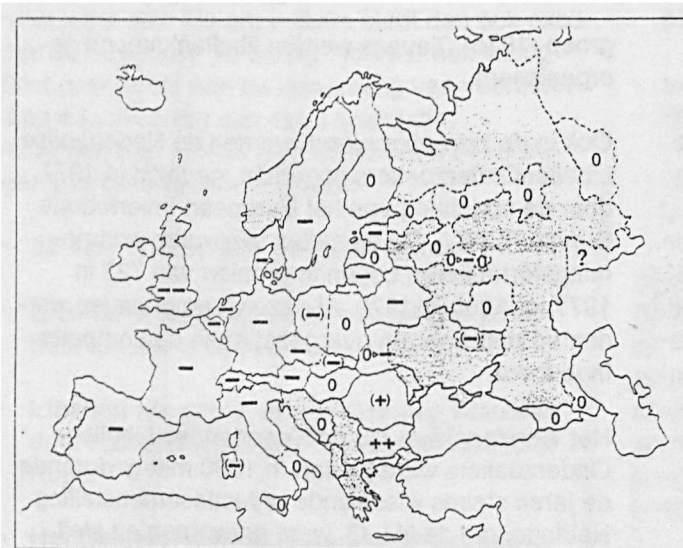
Figuur 2. Aantalsontwikkeling van de Grauwe Klauwier in het Bargerveen.

vooruit en de stand omvat nu 124 paar, hetgeen ongeveer 75% van de Nederlandse populatie is (Zie figuur 2).

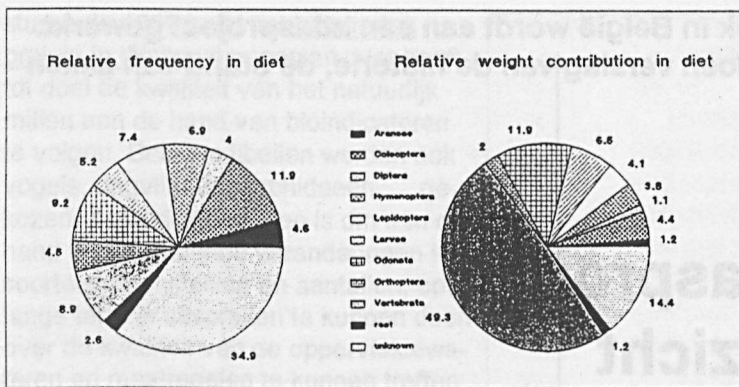
De vraag kan nu gesteld worden waarom deze soort het zo goed doet in het Bargerveen. Ten eerste is het Bargerveen een groot gebied (1950 ha.). Verder probeert men er het hoogveen te regenereren. Ook bevat het gebied zeer diverse landschappen met vele biotopen:

- van heel voedselarm tot matig voedselrijk
- van heel nat naar heel droog.

Hoe leeft de Grauwe Klauwier in het Bargerveen en wat wordt er gegeten? In de nestfase zijn de vijf meest gevangen prooien: kever, aardhommel, Gammauil, Levendbarende Ha-

Figuur 1. Tendenzen van de Grauwe Klauwier in de diverse landen van Europa.

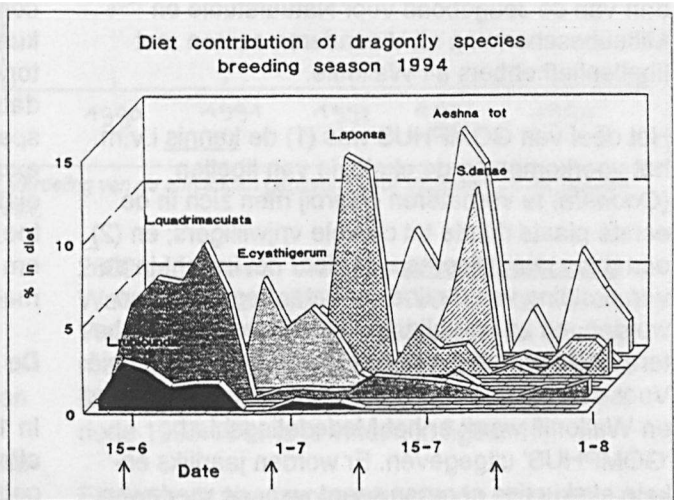

Figuur 3. Prooiverdeling van de Grauwe Klauwier (in aantallen en in gewicht).

gedis en de Viervlek (*Libellula quadrimaculata*). In aantal bestaat 9,2% van het dieet uit libellen. In gewicht uitgedrukt is dit aandeel 11,9% (Zie figuur 3). Figuur 4 geeft een indicatie van de soorten libellen die gegeten worden zowel de aantalsverdeling als de gewichtsverdeling. Door het seizoen heen kan een opvolging van soorten waargenomen worden, die het meest in het voedsel voorkomen (Zie figuur 5). Hieruit blijkt dat met name de grotere soorten gegeten worden. In aantallen omvatten *Aeshna* soorten en *L. quadrimaculata* 46,2% en in gewicht samen 84,9% van het libellenvoedsel. Het zou dus kunnen zijn dat de Grauwe Klauwier het zo goed doet vanwege een groot aanbod aan libellen. Om dit te onderzoeken zijn een aantal transecttellingen verricht. Daarbij was het resultaat erg wisselend. Het bleek dat de transecten erg zorgvuldig gekozen moeten worden. Uiteindelijk bleek het libellenaanbod in het veld zoals waargenomen op de transecten overeenkwam met het patroon van voorkomen in het dieet (zie figuur 5). De metho-

diek van tellen bleek ook erg belangrijk te zijn. Tellen terwijl er over een zandpad gelopen wordt levert veel lagere aantallen op vergeleken met lopen door de vegetatie. Ook de structuur van de vegetatie is van invloed. Een vegetatie met *Molinea caerulea* (Pijpestrootje) levert weer hogere aantallen op dan een vegetatie met *Calluna vulgaris* (Struikhei).

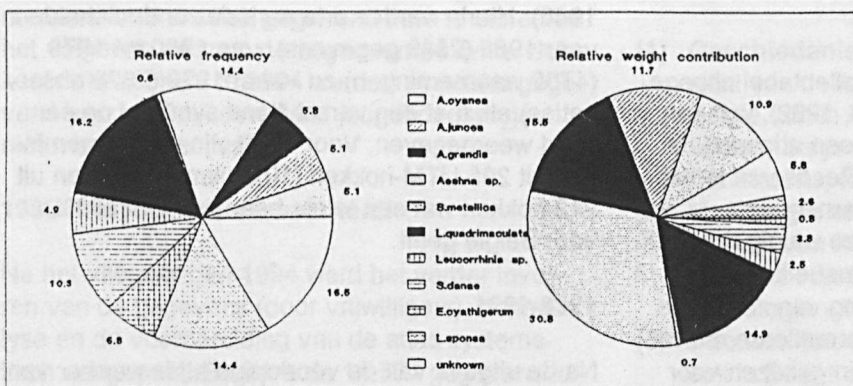
Een andere vogelsoort die het erg slecht gaat is de Zwarte Stern. Het blijkt dat in het Bargerveen de jongen van deze vogelsoort uitsluitend met grote insecten gevoed worden. Het Bargerveen is dan ook zeer rijk

Figuur 5. Verloop van de soortenverdeling in het dieet (1994).

aan deze grote insecten. In de rest van Nederland worden de jongen voornamelijk met vissen gevoed, dit bij gebrek aan grote insecten. Het jagen op deze vissen gebeurt echter op het zicht, waarbij

een paar dagen veel wind en/of slecht weer het vangen van vissen onmogelijk maakt. Het gevolg is dan het sterven van de jongen en een lager broedsucces!

Figuur 4. Prooiverdeling van de libellen bij de Grauwe Klauwier (in aantallen en in gewicht).